

**От идея до презентация –
ролята на изкуствения интелект в творческото изразяване на учениците**
Милена Колева, Десислава Баева

**From idea to presentation - the role of Artificial Intelligence in
students' creative expression**
Milena Koleva, Desislava Baeva

Abstract:

In recent years, generative artificial intelligence (GenAI) has exerted a significant influence on the educational environment by providing innovative approaches to teaching, learning, and student engagement.

In contemporary scientific development, it is regarded as a key instrument for the future of education. A number of popular AI platforms support students in collecting and summarizing information, generating text, creating visual content, and performing automated design and layout tasks.

This necessitates the conduct of a study focused on the role of AI assistants in the process of creating presentation materials.

Keywords: artificial intelligence, creativity, students, digital literacy, presentation

For contacts: Eng. Milena Koleva, PhD Student, University of Ruse, mskoleva@uni-ruse.bg

ВЪВЕДЕНИЕ

Ускореното развитие на дигиталните технологии, както и широкият достъп до изкуствения интелект (Artificial Intelligence, AI) и базираните на него интелигентни асистенти, са сред основните фактори, обуславящи съществените трансформации в образователния процес. Приложението на тези технологии вече не се ограничава единствено до преподавателската дейност, а постепенно намира все по-широко приложение и в ученическата учебна практика. В този контекст използването на AI асистенти при изготвянето на презентационни материали се утвърждава като една от най-често прилаганите форми на интеграция на изкуствения интелект в образованието.

Целта на настоящия доклад е да се изследва изборът на AI асистенти, осъществяван от ученици от X клас при създаването на презентационни материали, като се анализират ролята, образователните ползи и потенциалните рискове от използването на тези технологии в учебния процес.

Обект на изследването е образователният процес при десетокласници в условията на дигитализация, а предмет на изследването са подходите, критериите и факторите, определящи избора и използването на AI асистенти при създаването на ученически презентационни материали.

В рамките на доклада се поставя задачата да се изследва въздействието на използването на изкуствен интелект в учебния процес върху мотивационните нагласи, творческите способности и критическото мислене на учениците. Изследователската хипотеза се основава на предположението, че при наблюдение на процеса на създаване на презентационни материали от десетокласници, изборът и начинът на използване на GenAI и AI асистенти се определят предимно от тяхната достъпност, интуитивност и бързина на работа,

като учениците поставят отчетлив акцент върху визуалното оформление и естетическата привлекателност на презентациите. В по-малка степен се отчита съответствието на използваните инструменти с учебните цели и образователната стойност на генерираното съдържание.

ИЗЛОЖЕНИЕ

AI асистентите са софтуерни системи, които използват алгоритми за машинно обучение и обработка на естествен език, за да подпомагат потребителите в различни дейности. В училищната практика те подпомагат процеса на изготвяне на ученически презентации чрез съвкупност от функционални възможности, насочени към оптимизиране на съдържателните и визуалните характеристики на учебните материали.

Бързото събиране, селектиране и обобщаване на информация подпомага ориентацията по учебната тема и съдейства за изграждането на логически последователна и цялостна структура на презентацията, като същевременно улеснява самостоятелната познавателна дейност на учениците, подчертават Манчева, Р., Кръжева, Ж., Стойкова, П. [1].

В този контекст генеративният AI може да се разглежда като инструмент за подкрепа на познавателната дейност и за развитие на умения за анализ и синтез на информация, съотносими към изискванията за функционална грамотност. Според Х. Моллова, автоматизираното генериране и редактиране на кратки, логически последователни текстове за слайдове допринася за по-прецизно представяне на учебния материал и за изграждане на комуникативна яснота, характерна за презентационния жанр [2].

Възможностите за създаване на визуално съдържание – изображения, диаграми и инфографики – допринасят за по-висока степен на нагледност и подпомагат процесите на възприемане и запаметяване на информацията, което е особено значимо в условията на мултимодална учебна среда, отбелязва И. Велчева [3]. Допълнително, инструментите за автоматизирано оформление и езикова редакция съдействат за постигане на визуална и стилова последователност, както и за повишаване на езиковата коректност на ученическите разработки.

МЕТОДОЛОГИЯ И АНАЛИЗ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Настоящото изследване е осъществено чрез методите на наблюдението и анализа на продуктите от ученическата дейност, които са широко утвърдени в педагогическата теория като адекватни средства за изследване на реални образователни практики и резултатите от тях, посочва М. Иванова [4].

В рамките на изследването са включени 42 ученици, като са събрани и анализирани общо 64 ученически презентации, разработени с помощта на генеративни AI системи в контекста на различни учебни предмети. Всеки участник е изготвил най-малко една презентация, като е използвал предпочитан от него AI асистент, а значителна част от учениците са разработили по две, три или четири презентации, обхващащи различни учебни области. Този междупредметен обхват позволява проследяване на спецификите при приложението на изкуствения интелект в разнообразни учебни дисциплини и осигурява достатъчно богата и

разнородна емпирична база за извеждане на обосновани изводи относно ролята на AI при изготвянето на ученически презентационни материали в учебния процес.

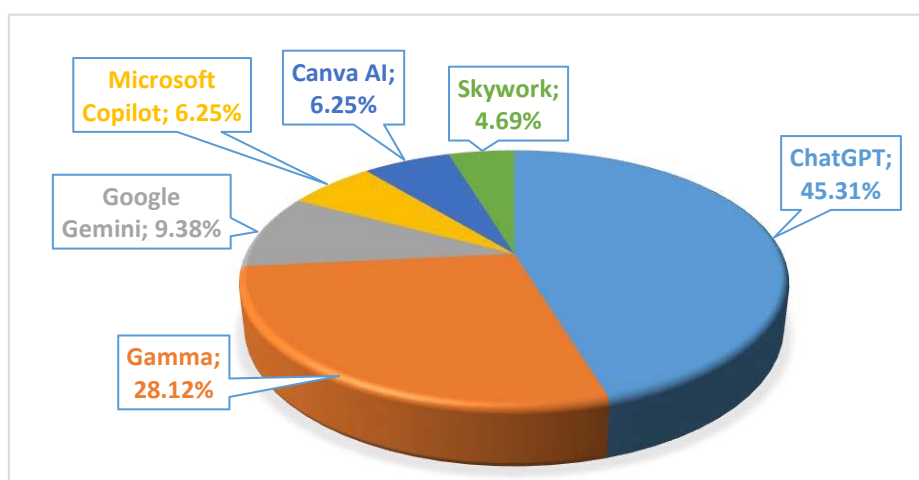
Изборът на метода на наблюдението е обоснован от необходимостта да се проследят в естествена учебна среда начинът, честотата и спецификата на използване на дигитални и генеративни инструменти от учениците, в съответствие с разбирането за наблюдението като основен метод за изследване на педагогическите взаимодействия и учебната дейност. Анализът на резултатите на ученическата дейност, от своя страна, позволява обективна оценка на тяхната работа чрез изследване на конкретни учебни разработки, като се отчита както степента на използване на AI инструменти, така и наличието на собствен принос, критично мислене и творческа активност.

Комбинирането на двата метода съответства на конструктивистките педагогически подходи, според които ученето се разглежда като активен процес на създаване на знания, а дигиталните технологии – като средства, подпомагащи този процес, а не като негов заместител въз основа на изследванията на Holmes & Tuomi [5]. По този начин се създават условия за по-пълно и надеждно изследване на ролята на генеративните системи при изготвянето на презентационни материали и за извеждане на педагогически обосновани изводи.

Резултати от проведеното изследване:

AI асистент	Брой ученици	Брой презентации	Относителен дял в проценти
ChatGPT	18	29	45,31 %
Gamma	9	18	28,12 %
Google Gemini	6	6	9,38 %
Microsoft Copilot	4	4	6,25 %
Canva AI	4	4	6,25 %
Skywork	1	3	4,69 %
Общо	42	64	100 %

Табл. 1. Избор на AI асистент при изготвяне на презентационни материали

Диаграма 1. Избор на AI асистент от учениците при изготвяне на презентационни материали (процентно съотношение)

Анализът на данните от наблюдението показва ясно изразени предпочитания на учениците към определени генеративни AI асистенти при изготвянето на

презентационни материали. Най-висок относителен дял заема **ChatGPT**, използван от 18 ученици за създаването на 29 презентации, което представлява **45,31 %** от всички анализирани разработки. Това свидетелства за утвърждаването на този инструмент като предпочитан избор, вероятно поради неговата универсалност, достъпност и възможности за генериране и структуриране на текстово съдържание.

На второ място се нарежда **Gamma**, използван от 9 ученици при изготвянето на 18 презентации (**28,12 %**). Относително високият дял на този инструмент може да се обясни с неговата насоченост към визуализация и автоматизирано оформление на презентационни материали, което го прави особено подходящ за учебни цели.

По-нисък относителен дял заемат **Google Gemini (9,38 %)** и **Microsoft Copilot (6,25 %)**. В рамките на изследването те се прилагат в по-ограничен брой случаи, като служат основно като средство за ориентиране по темата и първоначално изграждане на съдържанието вероятно обусловено от степента на познаване на платформите или наличието на достъп до тях. Използването им често се комбинира със самостоятелна ученическа преработка на материала.

Резултатите, свързани с използването на **Canva AI (6,25 %)**, показват, че инструментът е предпочетен от сравнително малка част от учениците. Използва се предимно с фокус върху визуалното оформление и естетическата организация на презентационните материали, като учениците използват вградените шаблони, цветови схеми и графични елементи.

Най-слабо представен е AI асистентът **Skywork**, използван от един ученик за три презентации (**4,69 %**). Използването му в повече от една презентация от един и същ ученик показва целенасочен и осъзнат избор на конкретен AI асистент, което може да се свърже с лични предпочитания, предходен опит или специфични функционални характеристики на инструмента. Въпреки ниския относителен дял в общата извадка, присъствието на Skywork в изследването допринася за очертаване на по-широк спектър от генеративни AI решения, използвани в учебната практика, и потвърждава тенденцията към индивидуализиране на дигиталните инструменти в процеса на учене.

AI асистент	Брой ученици	Брой презентации	Редакция на съдържание	Подбор и редакция на информация	Допълване с допълнителни елементи	Промяна на визуалното оформление
ChatGPT	14	20	Да	Да	Да	Частично
Gamma	8	15	Частично	Да	Частично	Да
Google Gemini	4	4	Да	Да	Не	Частично
Microsoft Copilot	3	3	Да	Частично	Не	Да
Canva AI	3	3	Не	Частично	Не	Да
Skywork	1	2	Да	Да	Частично	Да
Общо	33	47	—	—	—	—

Табл. 2. Използване на AI асистенти при наличие на собствен принос от страна на учениците

Данните от Таблица 2 показват, че при значителна част от презентациите, изготвени с помощта на генеративни AI асистенти, е налице активен ученически

принос, който се проявява основно в преформулиране и подбор на съдържанието. Особено отчетлив е акцентът върху промяната на визуалното оформление, най-вече при използването на инструменти, ориентирани към дизайн и визуализация, което потвърждава наблюдението за повишено внимание към естетическата страна на презентационните материали.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Проведеното педагогическо изследване разкрива съществени особености в начина, по който учениците използват генеративни AI асистенти при създаването на презентационни материали. Данните показват ясно изразени предпочитания към определени инструменти, като доминиращо място заема ChatGPT, Това потвърждава изводите на И. Велчева, че в реалната учебна среда учениците предпочитат дигитални инструменти, които са леснодостъпни, интуитивни и позволяват бърза реализация на учебната задача [3]. Особено отчетлив е акцентът върху визуалната страна на презентациите, което кореспондира с теорията за мултимедийното учене на Р. Майер, според която визуалните елементи играят ключова роля за възприемането и запаметяването на учебната информация [6].

В заключение може да се обобщи, че генеративните AI системи притежават значителен потенциал като образователен ресурс при изготвянето на ученически презентации. Тяхната педагогическа ефективност обаче зависи в решаваща степен от целенасоченото педагогическо насочване към критично и осъзнато използване, както и от балансираното съчетаване на визуална привлекателност и образователна стойност. В този смисъл ролята на учителя остава ключова за формирането на умения за отговорно и смислено интегриране на генеративния изкуствен интелект в учебния процес.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Манчева, Р., Кръжева, Ж., Стойкова, П. (2021). Самостоятелната работа като основа на съвременното обучение., Е-сп. „Образование и развитие“, бр. 7.

[2] Моллова, Х. (2015). Използване на дигитални ресурси в обучението – предизвикателства и възможности., Е-сп. „i-Продължаващо образование“.

[3] Велчева, И. (2021). Основни характеристики на дигиталните инструменти и приложението им в обучението. Е-сп. „Педагогически форум“, бр. 2. DOI: 10.15547/PF.2021.013.

[4] Иванова, М. (2020). Дигиталната компетентност като ключова образователна цел. Педагогика, 92(6), 827–835.

[5] Holmes, W., & Tuomi, I. (2022). State of the art and practice in AI in education. *European Journal of Education*, 57(4), 542–570.

[6] Mayer, R. E. (2009). *Multimedia Learning* (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.